

ADVERTENTIE

Gert Jan is regelmatig met paraplu en mattenklopper in de berm te vinden.

ONDERHOUDSARME TUIN MET ZELF VERZAMELD ZAAD

WILDEBLOEMENTUIN

WEINIG WERKEN EN TOCH GRAAG EEN UITBUNDIG BLOEIENDE TUIN?

EEN WILDEBLOEMENTUIN KAN DE OPLOSSING ZIJN. ZAADEXPERT

GERT JAN KOOPMAN LEGT UIT HOE U ZELF ZADEN KUNT OOGSTEN

OM DAARNA UW EIGEN NATUURGEBIEDJE IN DE TUIN TE CREËREN.

GROTE FOTO: Rijp zaad is vaak donkerbruin of zwart en zit los in de zaaddoos.

RECHTSBOVEN: Zaad van pluïsvormende planten zuigt Gert Jan op met een bladzuiger.

ZAAD OOGSTEN

VOOR DE AANLEG VAN EEN BLOEMENWEIDE IS ZAAD NODIG VAN WILDE PLANTEN. NATUURLIJK KUNT U DIT IN DE WINKEL KOPEN, MAAR HET IS BETER OM ZELF OP ZOEK TE GAAN NAAR PLANTENZADEN UIT EIGEN BUURT.

Zadenexpert Gert Jan Koopman is in de nazomer veel in de natuur te vinden. Gewapend met een paraplu, een mattenklopper en een aantal emmers, trekt hij erop uit op zijn collectie zaden uit te breiden. Hoewel er ook mooie bloemenmengsels in de winkel te koop zijn, raadt Gert Jan liefhebbers van wilde planten aan zelf zaad te zoeken in hun eigen omgeving.

“Zadenmengsels in de winkel zijn zo samengesteld, dat op ieder grondsoort wel een paar bloemen zullen gedijen. Maar ook een groot deel van het zaad zal niet ontkiemen in uw tuin, omdat die planten andere grond nodig hebben. Wanneer u in uw eigen leefomgeving zaad oogst, weet u zeker dat deze planten het zullen doen op de grond in uw tuin.” De tweede reden dat zadenmengsels vaak niet de bloemenweide opleveren die op het zakje staat afgebeeld, is dat zaden elkaar beconcurreren. Gert Jan: “Sommige zaden scheiden stoffen uit waardoor andere zaden aan kiemkracht verliezen. Stinkende gouwe en kamille doen dit bijvoorbeeld. Door de zaden van deze planten bij elkaar te bewaren wordt de kans op succesvol zaaien dus kleiner.”

PLUKKEN, OPZUIGEN EN OPVANGEN

Er zijn verschillende methoden om zaad te oogsten: plukken, opzuigen en opvangen. Voor de meeste planten is plukken de beste methode. “U plukt de rijpe zaaddozen, of de uitgebloeide bloemen van de plant. Gooi ze, per soort gesorteerd, in een emmertje.

Goede plekken om zaad te verzamelen

- In uiterwaarden.
- Op oude bouwplaatsen waar al een tijd niets gebeurt.
- Op verlaten industrieterreinen.
- In berm langs wegen en langs het spoor.

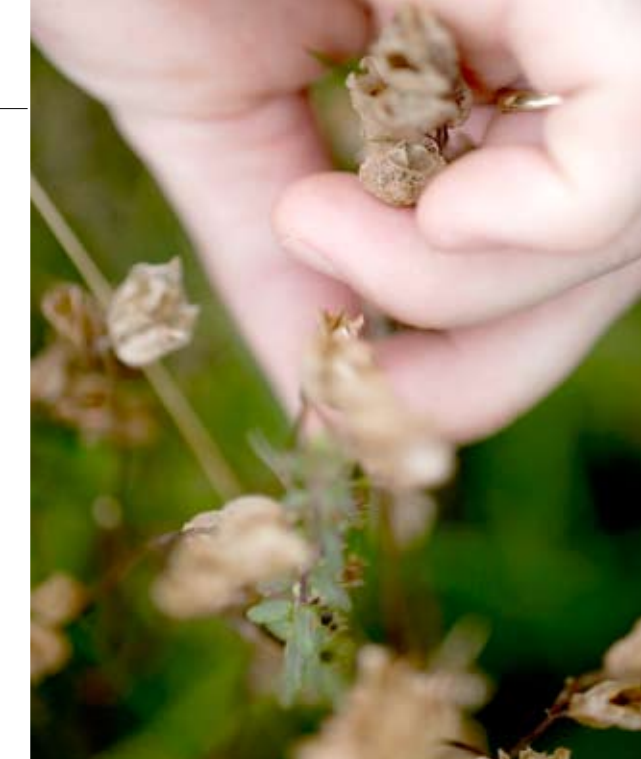

Bij soorten die pluïsbollen vormen, is opzuigen van het zaad een goede methode. Met een bladzuiger vangt u de pluï op in de zak.” Gert Jan is zelf vaak te zien met een mattenklopper en een paraplu. Deze hulpmiddelen gebruikt hij om het zaad van schermbloemen te oogsten, bijvoorbeeld fluitenkruid. “Er kan heel veel zaad van deze planten afkomen, dat makkelijk losraakt”, verklaart Gert Jan zijn opvallende gereedschap. “Zet de paraplu tussen de bloemen, klap hem open en tik met een mattenklopper tegen de bloemen, in de richting van de paraplu. Je zult merken dat je zo een handvol zaad bij elkaar hebt. De paraplu leeg je daarna in een grote cementbak.”

Rijp

Beoordelen of zaden rijp zijn om geplukt te worden, is volgens Gert Jan heel eenvoudig. “Natuurlijk is iedere soort verschillend. Maar over het algemeen kun je ervan uitgaan dat het zaad rijp is, wanneer het losraakt. Wanneer je het zaad dus makkelijk uit een zaaddoos kunt schudden, of wanneer een pluïzenbol het zaad bij zacht blazen al loslaat.” Het meeste zaad is zwart of donkerbruin gekleurd als het rijp is en het voelt hard aan. Wanneer het zaad dat u gevonden hebt, wit en zacht is, bent u waarschijnlijk te vroeg met oogsten.

Na de oogst is het goed om de zaden te laten narijpen. Zoek een donkere, droge plek waar u de zaden kunt bewaren. Leg ze in een kistje, bekleed met oude kranten. U hoeft de zaden hierbij nog niet los te schudden uit de zaaddozen, of los te maken van de bloemen of pluïzen. Pas na een paar weken drogen zoekt u de zaden uit. Gert Jan: “Voor elke zaadsoort is een andere methode nodig. Bij zaaddozen moet je de zaadjes uit hun huls peuteren. Andere zaden moeten worden gedopt, zoals bij peulvruchten. En weer ander zaad moet echt uit de bloemen gedorst worden. Zeef de zaden vervolgens, zodat ze schoon zijn. Dan is de kans op rot het kleinst.” Gert Jan bewaard zijn oogst uiteindelijk in luchtdichte tonnen, in een ruimte waar de luchtvochtigheid tot zo’n 55 procent gereduceerd is. “Hierin blijft het zaad nog jaren goed”, legt hij uit. “Maar zaden zijn sowieso taaie rakkers. Zolang het droog blijft, houden ze jarenlang kiemkracht. Alleen pluïszaad is minder goed houdbaar.”

BOVEN: Voor de meeste zaadsoorten is plukken de beste methode.

ONDER: Laat na de oogst het zaad eerst een tijd drogen, compleet met zaaddozen en plantenstengels.

Tips

- Verzamel alleen zaad van planten in uw eigen omgeving. Deze planten hebben al bewezen dat ze er goed gedijen. Ook trekt u zo meer dieren naar de tuin: die hebben vaak een voorkeur voor inheemse planten uit hun eigen omgeving.
- Oogst bij droog weer om rotting te voorkomen. Ga ook niet te vroeg of te laat op pad: dan zijn de planten vochtig van dauw.
- Neem geen zaden van zeldzame planten: daarmee belemmer je de voortplanting van de plant.
- Oogst ook van veelvoorkomende soorten niet te veel zaad. Oogst één tot twee keer van een plantengroep en gebruik hierbij een klein deel van de planten. Zo brengt u de natuur geen schade toe.
- Oogst niet in beschermde natuurgebieden.
- Probeer de zaden van verschillende planten zo veel mogelijk uit elkaar te houden.

Bloemen die in andere tuinen worden bestreden, geven juist kleur en spanning in de wilde bloemenwei.

Vergeet alles wat je van tuinaanleg weet.' Dit is volgens Gert Jan de belangrijkste tip vóór u begint met het aanleggen van een wildebloementuin. "Normaal begint de aanleg van een tuin met het klaarmaken van de grond door te spitten, te ploegen en te bemesten. Door spitten breng je zuurstof in de grond, waardoor compostreacties plaatsvinden. Hierdoor wordt de aarde verrijkt. Daarnaast breng je voedingsstoffen uit andere aardlagen naar boven. En bemesten zorgt natuurlijk ook voor verrijking. Bij een wildebloementuin moet dit allemaal niet, want wilde planten houden over het algemeen van schrale grond." Laat de grond dus zo veel mogelijk met rust bij het aanleggen van een wildebloementuin. Wees eveneens voorzichtig met het gebruik van trekkers en ander groot materieel: de draaiende wielen kunnen de grond ook verstoren.

Tip

Wanneer de grond in uw tuin te vruchtbaar is, kunt u deze zelf verschralen. Haal de bovenste 10 centimeter van de bodem af. Breng daarna 5 centimeter zand op en meng dit met de ondergrond. Breng vervolgens nog 5 centimeter zand op en meng dit met de eerste laag. Zo krijgt u een mooie, schrale grondopbouw. Let er wel op dat u bij de bewerking alleen de bovenste laag grond verstoort.

PLANTENKEUS

Bedenk allereerst welke planten u wilt zaaien. Wanneer u graag veel vogels naar de tuin wilt lokken, kiest u soorten die veel zaad dragen. Wilt u een fijne plek voor insecten creëren? Selecteer dan soorten die bijvoorbeeld veel beschutting bieden aan vlinders of kies voor planten die felgekleurde bloemen dragen. Gebruik bij voorkeur een selectie van zaden van veelvoorkomende soorten. Als de basis goed is, komen de bijzondere soorten vanzelf. Daarnaast is het raadzaam om te controleren hoe vaak de door u gekozen soorten gemaaid kunnen worden. Een wildebloementuin wordt vaak één of twee keer per jaar gemaaid. Gert Jan: "Kies zo veel mogelijk soorten die eenzelfde maaibeleid fijn vinden: of planten die één keer per jaar gemaaid willen worden, of een selectie die twee keer per jaar wordt kortgewikt."

Zorg er ook voor dat er in uw zaadmengsel pioniersplanten vertegenwoordigd zijn. "Dat zijn planten die vooral in het eerste jaar zullen bloeien, zoals korenbloemen, klaproos, kamille en gele ganzenbloem", vertelt Gert Jan. "Andere soorten hebben vaak twee jaar nodig om tot bloei te komen. Maar dankzij de pioniersplanten is de wei al in het eerste jaar mooi. Hoe bloemrijk uw weide uiteindelijk wordt, is afhankelijk van de grond. Hoe minder voedingsstoffen er in de grond zitten, hoe meer bloemen u krijgt." Na het zaaien is geduld de belangrijkste voorwaarde om een mooie wilde tuin te creëren.

Gert Jan: "Er moet een evenwicht komen tussen de verschillende planten. Daar heeft de tuin gewoon tijd voor nodig. Als u niet te veel ingrijpt, komt het vanzelf goed."

ZAAMETHODEN

Een stuk braakliggend grasland is het eenvoudigst om te toveren tot een bloemenwei. Een border heeft daarentegen vaak te vruchtbare grond om de wilde planten succesvol te zaaien.

Er zijn twee methoden om van uw grasland een bloemenzee te maken. Bij de eerste maait u in het najaar het gras en voert u het maaisel af. Hierna kunt u zaaien door de zaden tussen het gras te strooien. Bij de tweede methode creëert u een soort kraamkamer voor de planten. U bewerkt slechts een deel van de grond waarop u wilde planten wilt. Op een stuk van ongeveer 10 x 10 meter verwijdert u in het najaar ongeveer 5 centimeter grond (inclusief gras). Met een hark woelt u daarna de bovenste centimeter grond voorzichtig los. Op dit zaaibed kunt u nu inzaaien.

Gert Jan: "De kraamkamer maait u daarna met de rest van de tuin mee. De planten zullen zich dan vanzelf verspreiden naar de rest van de tuin. Eventueel laat u het maaisel uit de kraamkamer een paar dagen op het gras liggen. Het voordeel van deze methode is dat je in de kraamkamer makkelijker soorten kunt verwijderen. Je hebt dan meer invloed op de uiteindelijke samenstelling van de bloemenwei."

AANLEG WILDEBLOEMENTUIN

NA HET VERZAMELEN VAN HET ZAAD IS HET TIJD OM UW LAPJE GRASLAND OM TE TOVEREN IN EEN WILDEBLOEMENZEE. ANDERS DAN IN EEN BORDERTUIN GELDT HIER: HOE SCHRALER DE GROND, HOE UITBUNDIGER DE BLOEMEN.

Ongewenste soorten kunt u in de bloemenwei beter niet uittrekken. Knip uitgebloeide planten van deze soorten weg en ze zullen langzaam verdwijnen.

ONDERHOUD WILDEBLOEMENTUIN

EEN WILDEBLOEMENTUIN KAN MET HEEL WEINIG ONDERHOUD TOE. EEN TOT TWEE KEER PER JAAR MAAIEN EN HET BESTRIJDEN VAN ONGEWENSTE SOORTEN ZIJN DE BELANGRIJKSTE WERKZAAMHEDEN.

Het grote voordeel van een tuin met wilde bloemen is, dat er maar weinig onderhoud wordt verlangd. Sterker nog, alleen door weinig te doen valt een goed resultaat te behalen. Gert Jan: “Een onkruidvrije wildebloementuin bestaat niet. Veel van de bloemrijke wilde planten zouden normaal zelfs als onkruid uit de tuin worden verwijderd. Dat geldt ook voor de grassen die tussen de bloemen staan. Die geven steun en stevigheid aan de bloemen. Ook moet er een evenwicht ontstaan tussen de verschillende soorten. Je kunt dus wel allerlei planten willen bestrijden, maar dat gevecht win je nooit.” Soorten die u echt niet in de tuin wilt, kunt u met zachte hand bestrijden. “Uittrekken of uitsteken werkt bij deze planten averechts. Ze komen in veelvoud terug. Daarbij verstoort je de grond zo ook. Het is beter om de uitgebloeide bloemen eruit te knippen. Brandnetels kun je echter het best bij de grond afknippen. Nog beter is het om gewoon geduld te hebben. Wanneer je de bodem verder met rust laat en op tijd maait, verdwijnen de ongewenste soorten vanzelf.”

RUST, REINHEID EN REGELMAAT

Met een wildebloementuin moet je volgens Gert Jan net zo omgaan als met baby's. “Rust, reinheid en regelmaat zijn heel belangrijk voor wilde planten. Vooral voor het maaien is regelmaat belangrijk. Prik daarvoor dus een vaste datum. Over het algemeen kun je ervan uitgaan dat je op zandgrond één keer per jaar moet maaien en op kleigrond twee keer, maar het beste kun je uitzoeken hoe vaak de door jou geselecteerde planten gemaaid willen worden. Bij twee keer maaien kies je een moment

Meer informatie

U kunt de aanleg van een wildebloementuin ook uitbesteden. Gert Jan Koopman werkt voor Heem, een organisatie die particulieren en gemeenten helpt bij het aanleggen van natuurlijk groen. Heem maakt een analyse van het gebied waar u woont en de soorten die ter plekke in het wild voorkomen. Op basis van uw wensen wordt een vegetatie gekozen die het best bij u past. Verder worden er afspraken gemaakt over het percenta-

ge bloemen dat u na drie jaar mag verwachten. Heem geeft hier garantie op. Daarnaast wordt u begeleid in het onderhoud van de tuin.

Heem

Gert Jan Koopman
Heuvelsesteeg 6
3959 BB Overberg
Tel. 0343 - 48 13 48
www.heem.nl

in het voorjaar en in het najaar, rond half mei en half oktober. Hoeft u uw tuin maar één keer te maaien? Doe dit dan in het najaar.” Het maaien moet volgens Gert Jan zo veel mogelijk in dezelfde weken worden gepland. Te veel variatie in het maaimoment is funest voor de wilde planten. Als u het eerste jaar bijvoorbeeld in week 43 hebt gemaaid, doet u er goed aan dit het volgende jaar ook te doen. □

Controlelijst maaien

- Maai zo veel mogelijk bij droog weer.
- Bij droog weer mag het maaisel enkele dagen blijven liggen, zodat de planten meer kans krijgen zich uit te zaaien. Bij nat weer moet het maaisel direct worden afgevoerd om verrijking van de grond te voorkomen.
- Maai niet te dicht bij de grond, maar op ongeveer 8 centimeter. Hierdoor blijven de bladrozetten van sommige soorten bewaard. Daarnaast hebben kleine zoog-

dieren als muizen en wezels zo een betere overlevingskans.

- Maai niet 's ochtends. Amfibieën en reptielen in de wei zijn dan nog koud en kunnen niet vluchten.
- Maai bij voorkeur met een vingerbalk, een bosmaaier of een zeis. Daarmee wordt het maaisel niet versnipperd en is het goed af te voeren. Voor een groot terrein is een trekker met cyclomaaier een goed instrument.

BOVEN: Maai de bloemenwei niet te kort, maar blijf zo'n 8 centimeter boven de grond. Dit is beter voor planten met bladrozetten.

ONDER: Een wildebloemenwei vergt weinig onderhoud. Eén tot twee keer maaien per jaar is voldoende.

